

“ԼԵԱԿԱՏԱՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԼԵՁՈՒԻ

ՀԱՄԵՍԱՏՈՒԹԵԱՄԲ 562 ԼԵՁՈՒՆԵՐԻ”

Ն Ե Ր Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

ՀՐԱՋԱՑ ԱՃԱՌԵԱՆ — ԵՐԵՒԱՆ — 1955, էջ 655

Շատ մը լեզուներ ունին սեռը, և զանազան վերջաւորութիւններով կ'արտայայտեն զայն: Օրինակ, լատեր, փայտը, սեւանը կամ գրչածայրը արական են, իգական թէ չէզոք: Ուրիշ լեզուներ, աւելի քիչագոյն շրջաններուն, եղակիի և յոգնակիի կողքին կ'ընդունին նաև երկակի թիւը, որ նոյնպէս սեռով կ'արտայայտուի և զանազան ձևեր կը ստանայ: Իրաւամբ, Աճառեան, այս բոլորը մարդկային մտքի «աւելորդ ծանրաբեռնութիւն» կը նկատէ, և անոնք որքան ալ ճոխութիւն, զարդ, գեղեցկութիւն կամ շքեղութիւն համարուին, հակառակ են լեզուի պարզութեան և դիւրմբանելիութեան: Որքան որ ակնյայտ է չինարէնի ձևադրկութիւնը, նոյնքան ալ աւելորդ է սանսկրիտներէն կամ արաբերէնի ձևերու ճոխութիւնը: Լեզուն գործիք չ'մն է մարդկային մտքի ճշգրիտ արտայայտութեան համար. անհրաժեշտ է որ այդ գործիքը աւելորդ զարդերով և նկարներով խճողուած ըլլայ: Բաւ է որ նուազագոյն ճիշդով և հանգարտութեամբ արտայայտենք մեր միտքը: Լեզուի ճոխութիւնը հակառակ է պարզութեան գաղափարին:

22) Լեզուի համառոտութիւնը: — Ժիգերու նուազագոյն չափն է որ լեզուն ի գործ կը գնէ որ և է գաղափար մը արտայայտելու համար: Գրաբար դից և աշխարհաբար աստուծներու բառերը նոյն իմաստը կ'արտայայտեն, բայց առաջինը երկրորդէն չորս անգամ աւելի կարճ է: Որքան կարճ ըլլան լեզուի բառերը, այնքան ալ համառոտ կ'ըլլայ լեզուն և նուազ ոյժ կը պահանջէ: Բառերու երկարութեան հետ, անշուշտ, աղբւրս մը չունի երկարաբանու-

թիւնը՝ որ ռճաբանութեան կը պատկանի: Ուստի կտրուէ յոյս կը գործածեն, իսկ ուրիշներ աւելորդ կրկնութիւններով կը ծանրաբեռնեն խօսքը: Միջակը լուազոյնն է:

23) Լեզուի սեղմութիւնը: — Լեզուի սեղմութիւնը կը կայանայ ձևերու կարճութեան մէջ: Գրաբարի դից բառին մէջ յոգնակի սեռականի նշանը ց' միայն մէկ հնչուով կամ մէկ տառ է, իսկ աշխարհաբարի աստուծներու բառի ներքո հոլովակերտ սեռականի յոգնակին երկու ամբողջ վանկերէ կամ չորս հնչումներէ կը բաղկանայ: Կարգ մը լեզուներ քերականական քանի մը երևոյթներ միասին կ'ամփոփեն մասնիկի մը մէջ, իսկ ուրիշներ իւրաքանչիւր երևոյթ կը ներկայացնեն առանձին մասնիկով: Առաջինները կը կոչուին համագրական լեզուներ, իսկ երկրորդները՝ վերլուծական: Այսպէս, վերոյիշեալ օրինակին մէջ, գրաբար ցն միաժամանակ յոգնակիի և սեռականի նշան է, իսկ աշխարհաբար ներքո կազմուած է երկու անջատ մասերէ. ներ (եր)՝ յոգնակիի նշան, իսկ ու՝ սեռականի: Ընդհանրապէս թեքական լեզուները կը հետեին առաջին սկզբունքին, այսինքն մէկ մասնիկի մէջ կը միացնեն քերականական զանազան դասերը, իսկ կցական լեզուները կը հետեին երկրորդին՝ քերականական իւրաքանչիւր դասը ներկայացնելով առանձին մասնիկի մը մէջ:

24) Լեզուի կանոնաւորութիւնը: — Լեզուի կանոնաւորութիւնը կը կայանայ կանոններու միօրինակութեան մէջ: Երբ լեզու մը իր ընդունած ափսոյն կամ այնինչ կանոնին դէմ կը հանէ խումբ մը բացառութիւններ, յաճախ տասնականներով, հազարակ կ'ընթանայ կանոնաւորութեան սկզբունքին: Այսպէս, գրաբարի մէջ, յատուկ անուններ կը վերջանայ, այդ է ձայնը կը փոխուի եր: — Հոփսիսիս, սեռական՝ Հոփսիսիսայ: Բայց այս կանոններուն դէմ իբրև բացառութիւն ունենց Գրիգոր, սեռական՝ Գրիգորի, նաև Գրիգորոյ. Յովսէփ, սեռական՝ Յովսէփու, և այլն: Գրաբարի հոլովման նման անկանոն երևոյթքիչ կայ լեզուներու մէջ: Կանոնաւորութիւնը լեզուի մէջ այն սկզբունքն է՝ որով

լիգուռն կը ձգտի մէկ պաշտօնի համար յատկացնել միմիայն մէկ նշան, իսկ մէկ նշանին տալ միմիայն մէկ պաշտօն:

25) Լիգուռն յատկութիւնը: — Յատկութիւնը լիգուռն այն յատկութիւնն է՝ որով գրուած քը կ'արտացոլացնէ ընթերցողին առջեւ ինչ որ մտածած է հեղինակը և տեղի չի տար ոչ մէկ երկդրիսի իմաստի: Շատ յաճախ, գրուած քին մթութիւնը կախում ունի հեղինակէն և ոչ թէ լիգուռն թերութիւնէն: Իսկ երբեմն երկդրիսութիւնը կը յառաջանայ նոյնինքն լիգուռն ոգիէն: Աճառեանի համաձայն, «յատկութեան իտէալը» պիտի կայանար իւրաքանչիւր բանին տալով միայն մէկ նշանակութիւն, իւրաքանչիւր նշանակութիւն արտայայտելով միայն մէկ բանով, և իւրաքանչիւր քերականական ձևին կամ մասնիկին տալով միայն մէկ արժէք, ինչ որ պարագան է բոլոր արուեստական և գիտական լիգուռնութեան: Սակայն այդ «յատկութեան իտէալը», ըստ Աճառեանի, լիգուռն պիտի վերածէր անկեղծան գոյութեան մը, չոր ուսողական բանաձևի մը: Այս հաստատութիւնը վերջ, հարկ էր ուրիշ մասնանշում մը ընել: Դժուար պիտի ըլլար իւրաքանչիւր բանի մէկ նշանակութիւն վերագրել և իւրաքանչիւր նշանակութեան մէկ բան, որովհետեւ լիգուռն սենսուքիւնը հիմնուած է նուազագոյն ճիշդ վրայ:

26) Լիգուռն պարզութիւնը: — Լիգուռն պարզութիւն ըսելով կը հասկնանք այն իրողութիւնը՝ որով ընթերցողը առանց իր միտքը չարչարելու, առանց յաւելեալ ճիշդեր թափելու, կը հասկնայ գրուած քի մը իմաստը: Պարզութիւնը կախում ունի քերականութիւնէն, համաձայնութիւնէն, շարահիստութիւնէն, բայց մասնաւոր՝ ոճէն: Բարդ են հին յունարէնի, լատինարէնի, սանսկրիտերէնի և գրաբարի քերականութիւնները, համաձայնութիւնները և շարահիստութիւնները: Ընդհանուր աւամար, հին լիգուռնը պարզ չեն: Նորից են որոնք այս ուղղութեամբ մեծ յառաջդիմութիւն արձանագրած են: Անգլերէնի և պարսկերէնի քերականութիւնները, համաձայնութիւնները և շարահիստութիւնները ծայրագոյն պարզութեան հասած են: Բայց ամենէն աւելի նկատողութեան արժանի է ոճի

պարզութիւնը: Այս պարագային ալ, շատ յաճախ հեղինակին պատճառաւ, գրուած քը կը դառնայ բարդ ու մթին: Հեղինակներէն ոմանք այդ բարդութիւնն ու մթութիւնը առաւելութիւն կը համարեն, իսկ կարգ մը մակերեսային ընթերցողներ զանոնք խորհրդագանիչ կը նկատեն: Երկուքն ալ կը սխալին: Բարդ ու մթին ոճ կը կիրարկեն անոնք՝ որոնք իրենց միտքը արտայայտել կամ զգալափայտելու զատուորիչ չեն կրնար, որոնք իրենց նիւթին լաւ չեն տիրապետած և չեն գիտեր թէ ինչ կը խօսին կամ կը գրեն: Իսկ կան գիտութիւններ՝ որոնք իրենց նիւթին բերումովն իսկ զժուարժըրդ ներքին, ինչպէս իմաստասիրութիւնը կամ ուրիշ ծանրակշիռ մասնագիտական առարկայ մը: Այս նիւթերը յաճախ խճողուած կ'ըլլան մասնագիտական բառերով՝ որոնք միայն իրենց ծանօթ են: Բայց այդ բառերէն դուրս, հեղինակը պարտաւոր է գործածել այնպիսի ոճ մը՝ որ կարելիութեան սահմանին մէջ պարզ ըլլայ: Ընդհակառակը, սովորական է տեսնել հեղինակներ՝ որոնք ոչ թէ իմաստասիրական կամ մասնագիտական նիւթ մը, այլ պարզ խօսակցութիւն մը անգամ կը պատեն մթութեան քօղով: Մեր հին հեղինակներէն ամենէն աւելի խթնագիրն է Մաքիստրոսը: Ահա հատուած մը իր հանելուկային խթնութիւնէն: —

Բառական բաղդատական բաղադան-
 եալ բարգաւաճեալ,
 Բարառաբար բախոհական ներքուն
 բայի շարահանեալ,
 Բարհամ բուժող հլու բարձր գեղոյ
 ձեզ ընձեռեալ,
 Բիգեկ բազմակ բեղուն բակեղեթիւ
 քեզ նուիրեալ,
 Ներուն նամակ նիտան նորին նաքը
 անբուժական,
 Նախքուն նուէր նիսեան նմին նետու
 անփական,
 Ներձուն նպաստ նաջան նեռին նարին
 կիզողական,
 Ներշուն նաթ աննակին նոյեան նմին
 իւր պահապան:

Շատ յաճախ, իթէ ոչ միշտ, մուծ թճի համար պատասխանատու են ոչ միայն լեռ-

գուները, այլ նաև հեղինակները՝ որոնք չեն կրնար պարզ ու յստակ գրել:

27) Լեզուի մաքրությունը — Աճառեան կը քննադատէ դանիացի լեզուաբան Եսթերսընի տեսակէտները լեզուի մաքրութեան առնչութեամբ: Ապա կ'ուրուագծէ պատմականը հայերէնին, և մաքուր իբրև շափանիչ կը նկատէ հոտեեալ պարագաները: — ա) Լեզուի գրական լեզուի մէջ ուղիղ են այն բոլոր բառային ձևերը՝ որոնք նոյնն են գրաբարի հետ: Բ) Օտար են այն բոլոր այլալեզու բառերը՝ որոնք համապատասխանները արդէն գոյություն ունին հայերէնի մէջ: Գ) Եթէ օտար բառ մը գործածուած է գրաբարի մէջ, առ այլևս օտար չէ: Կախով ոճերուն, դարձուած քերական և խղարարութեան, մաքուր կը համարուի այն՝ որ կը համապատասխանէ ընդհանրապէս հայերէն ժողովրդական բարբառներու մտածողութեան և ոգիին: Ըստ անշուշտ Աճառեան ջատագովը չէ հայերէնը ստոսերէնով հարստացնելու և ճապարակ անհնիթի կեցուածքին՝ որ կը ջատագովուի լորձնաշուրթին կարգ մը Հայաստանեան նորիւն լեզուաբաններու կողմէ:

28) Լեզուի յատկացումները և կատարելությունները: — Դժուար է որոշել թէ ինչ է լեզուի կատարելությունը: Ոչ ոք անկողմնակալ է այս հարցին մէջ: Իւրաքանչիւր անհատ կը կշռադատէ որեւէ լեզու մը չափանիշ ունենալով իր լեզուն: Ան կը քննադատէ նոյնիսկ անգլատկաբար, որովհետեւ իր լեզուն և անոր մտածողությունը անբաժանելի են իր կեանքէն: Եսթերսընը քննարկելով միայն հնդեւրոպական լեզուները, լեզուի յատկացումները և կատարելությունները կը բանաձևէ ըստ հոտեեալին.

Ա. — Լեզուները կը դիմեն գէպի համաօտություն: Սրինակ՝ կոթերէն habaide-deima բառը եղած է անգլերէն had «ունեցալ». լատիներէն augustus «օգոստոս» > Փրատներէն août. լատիներէն metipsimum «նոյն» > իտալերէն mesesimo, սպաներէն mismo, Փրատներէն même. հայերէն արտառուք > արցունք, մեծացուցանել > մեծցնել, սիրեցուցանել > սիրցնել, հարսանիք > հարսնիք, բերանի > բերնի, եայլն: Երկար ձևերէն կարճ ձևերու վերածումը յառաջդիմութեան նշան է, որովհետեւ մեզի կու

տայ ժամանակի և ուժի խնայողութիւն: Հաւագոյն լեզուն այն է՝ որ նուազագոյն ջանքով մեծ արդիւնքի կը հասնի:

Բ. — Հին լեզուները բաղաձև են, նորերը շատ աւելի պարզ: Օրինակ՝ նոյն անգլերէն had ձևը կը ներկայացնէ ոչ միայն կոթերէն habaide-deima, այլև նոյն բայի միւս ձևերը որոնք են՝ habaida, habaides, habaiedu, habaieduts, habaiedum, habaiedut, habaiedun, habaiedjau, habaiedeis, habaiedi, habaiedeiwa, habaiedeits, habaiedeima, habaiedeið, habaiedeina, այսինքն կոթերէն 16 ձևերու գէժ անգլերէնը ունի միայն had, մնացեալը բացառելով դերանուններու օգնութեամբ:

Գ. — Հին լեզուները ունին բաղաձիւ անկանոնություններ, որոնք բացառություն կը կոչուին, և որոնք անհետացած են նոր լեզուներէն:

Դ. — Հին լեզուները համադրական են, նորերը՝ վերլուծական: Առաջինները առանձին բառով մը շատ բան կ'ըսեն, իսկ երկրորդները՝ իւրաքանչիւր բառ զատ զատ: Այսպէս, լատիներէն cantaveram «երգած էի» բառին գէժ անգլերէնը ունի I' had sung: Հաւագոյն է վերջին ձևը, որ թոյլ կու տայ չեղար ըստ պահանջի փոխելու, ինչպէս I' had sung, I ha'd sung, I had su'ng: Ժամանակ, վերլուծական ձևի մտածողությունը քերականական հասկացողությունը աւելի ցայտուն կը դարձնէ: Երբ կը հոլովենք լատիներէն dominum, dominos, dominis, dominorum, գիտենք որ բոլորն ալ յոգնակ են, բայց յոգնակի ըլլալու գաղափարը յայտնապէս մատնանշող նշան մը չկայ: i, is նշանները կրնային նաև եղակիի նշան ըլլալ, ինչպէս որ rex «թագաւոր» բառը իր եղակի ձևերուն մէջ ունի regis, regi, եայլն: Ընդհակառակը, անգլերէնը գործածելով s նշանը, իսկայն կը յայտնէ յոգնակի գաղափարը բոլոր հոլովներուն մէջ:

Ե. — Վերլուծական դրությունները ընդունելով, քերականական ձևերու թիւը կը նուազի, որով կը խնայուի մտքի չփոթումները: Նոյնպէս կարելություն կը ստեղծուի անոնցով նորանոր խառնուրդներ և բաղադրություններ կազմելու: Օրինակ՝ պիտի գրեմ, գրեմ պիտի, պիտի գրեի, գրած պիտի ըլլամ, գրած պիտի ըլլայի, գրած եղած պիտի

ըլլամ, գրած եղած պիտի ըլլայի, գրած պիտի ըլլամ եղեք, և այլն:

Ձ. — Հին լեզուներու շարահիւսութիւնը ազատ է: Բառերը զորովի ճաշակին կամ քմահաճոյքին համաձայն ըստ կամս կը տեղափոխուին և կը պահանջեն ընթերցողէն լարուած ուշադրութիւն, որպէսզի ան կարենայ իմանալ թէ ո՞ր բառը ո՞ր բառին հետ պէտք է կապել, իմաստը սխալ չհասկնալու համար: Սակայն յառաջդիմութեան այս երևոյթները յատուկ են միայն հնդեւրոպական լեզուներուն և ընդհանուր չեն:

Վերոյիշեալ օրինակներուն դէմ հակափաստեր չեն պակսիր: Ինչպէս Աճառեան դիտել կու տայ, Մարադայի բարբառին մէջ 20է աւելի կանոններ գոյութիւն ունին յոգնակիր կազմութեան համար: Արդարեւ, լեզուն շարունակական շարժման մէջ է: Ան երբեմն կը դիմէ անջատականէն դէպի կցական, ապա դէպի թիքական, յետոյ վերստին դէպի կցական ու անջատական, և այդպէս շարունակաբար: Անցման շրջանները միշտ խառնակ և անկանոն են: Կատարեալ կարելի է համարել այն լեզուն՝ որ իր մէջ կը պարփակէ նախորդող զուխնեւրով մէջ նկարագրուած յատկութիւնները: Բայց այդ անկարելի է, որովհետեւ այդ յատկութիւններէն մի քանին իրարու հակասական են, և չենք հանդիպիր անոնց մէկտեղուած որեւէ լեզուի մէջ: Այս պատճառաւ, աշխարհի մէջ չկայ կատարեալ լեզու: Սակայն Աճառեան, ընդհանուր լեզուներու քննարկումէն վերջ, հետեւեալ պայմանները կ'առաջարկէ ապագայ «կատարեալ» լեզուի իրագործման համար.

Ա. — Այն լեզուները որոնք ունին սեռի քերականական կարգը կատարեալ չեն կրնար կոչուիլ: Օրինակ՝ ֆրանսերէնը, գերմաներէնը, իտալերէնը, յունարէնը, ռուսերէնը, եւրոպական լեզուներու մեծ մասը, և ինչ:

Բ. — Այն լեզուները որոնք քանի մը տեսակ հոլով և խոնարհում ունին, մանաւանդ հին համագրական դրութեամբ, կատարեալ չեն կրնար կոչուիլ: Օրինակ՝ հայերէնը, ֆրանսերէնը, գերմաներէնը, իտալերէնը, յունարէնը, ռուսերէնը, և այլն:

Գ. — Այն լեզուները որոնք կը կիրարկեն դասանիշերու դրութիւնը, մասնիկներ

ու նախամասնիկներ ներմուծելով, կատարեալ չեն կրնար համարուիլ: Ինչպէս՝ ափրիկեան լեզուները:

Դ. — Այն լեզուները որոնք շեշտ ունին, մանաւանդ անկանոն շեշտ, կատարեալ չեն կրնար համարուիլ: Ինչպէս՝ անգլերէնը:

Ե. — Այն լեզուները որոնք քերականական կապեր չունին և զուրկ են հոլովումէ ու խոնարհումէ, կատարեալ չեն կրնար նկատուիլ: Ինչպէս՝ միաժամկային լեզուները:

Ձ. — Այն լեզուները որոնք բառերու նշանակութիւնները զանազանեցու համար ձայնաստիճան կը գործածեն, կատարեալ չեն կրնար նկատուիլ: Ինչպէս՝ չինարէնը և աննամերէնը:

Սակայն որեւէ լեզու չ'իրականացներ իր մէջ այս բոլոր կէտերը: Հետեւաբար կատարեալ լեզու գոյութիւն չունի. որովհետեւ լեզուն միշտ շարժուն է և իր կեանքը փոփոխութիւններու շարք մըն է:

29) Օտար ազդեցութիւններ: — Լեզուաբանութեան տեսլականը այն պիտի ըլլար որ իւրաքանչիւր լեզու, առանց ենթադրուելու որեւէ արտաքին ազդեցութեան, ձերբազատուած ուրիշ լեզուներու յարաբերութիւնէն, ապրած ըլլար անկախ ու անշեղ, որպէսզի կարենայինք հասկնալ լեզուի բնական աման ընթացքը և վախճանը: Բայց նմանօրինակ երևոյթ մը գոյութիւն չունի: Այդ տեսլականը բոկ ցնորք մըն է: Աշխարհի մէջ չկայ ժողովուրդ մը որ իր գոյութեան ամբողջ ընթացքին բոլորովին անջատ ու առանձին ապրած ըլլայ: Բոլոր ժողովուրդներին ալ փոխադարձ յարաբերութեան մէջ են իրարու հետ, և այդ յարաբերութիւններէն կախում ունի լեզուներու ճակատագիրը:

Յիշեալ յարաբերութիւնները կը ստորաբաժնուին հետեւեալ ձևով.

Ա. — Երկու ժողովուրդներ իրրեւ դրացի կ'ապրին, երկուքն ալ անկախ, իրարու հետ մշակելով բարեկամական, տնտեսական և քաղաքական յարաբերութիւններ:

Բ. — Երկու ժողովուրդներ դրացի չեն իրարու, բայց երկուքն ալ կ'ազդուին իրարմէ, բայց կան, կրթական, քաղաքական և կրօնական մարպերու մէջ:

Գ. — Ժողովուրդ մը որ կ'ապրի ուրիշին հպատակութեան տակ, կամ փոքրիկ գաղութ մը կը կազմէ ուրիշ երկրի մը մէջ, ուրիշի իշխանութեան ներքեւ:

Դ. — Երկու ժողովուրդներ կ'ապրին իրարու հետ միասին, երրորդի մը հպատակութեան ներքեւ:

Ե. — Ապագայի մէջ իրականանալիք հազուադէպ օրինակ մը. երբ երկու կամ աւելի ժողովուրդներ կ'ապրին իրարու հետ միասին, բոլորն ալ անկախ, մշակութային և պետական հաստատար պայմաններով:

Լեզուն ըլլալով ընկերային հընոյթ մը, չի կրնար զերծ մնալ այս պայմաններէն:

Երբ նուաճուած ժողովուրդ մը միասնաբար ապրելով կ'ընդունի նուաճողի լեզուն, պէտք է ենթադրել շրջան մը. երբ նուաճուած ազգը երկլեզուեան է. այսինքն կը խօսի թէ՛ արիւղնիւրու և թէ՛ իր մայրենի լեզուն: Եւ քանի որ երկու լեզուներ գործածելը մտքի ծանրաբեռնութիւն է, ուստի մէկը կը ջնջուի. ու այդ մէկը կ'ըլլայ սովորաբար նուաճուած ժողովուրդի լեզուն: Ինչ որ ալ պատահի սակայն, նուաճողներու լեզուի ազդեցութիւնը իրենց աշխարհագրական սահմաններէն դուրս չ'անցնիր, մինչդեռ քաղաքակրթութեան ազդեցութիւնը լեզուն իր սահմաններէն դուրս կը տանի: Այսպէս, թուրքերէնի ազդեցութիւնը կը տարածուի թուրքիստանէն մինչև Պալէստինայի և աւելին չ'անցնիր, իսկ յուսնաբանի ազդեցութիւնը սփռուած է ամբողջ աշխարհի վրայ:

ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ՎՐԴ. ԶՂԱՆԵԱՆ

(Շարունակելի՝ 4)

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

S. Ա. Ա.

Սոյն տաղը, նմանաձայն բառերով յերևրուած, արտագրուած է Ս. Աթոռոյս Թիւ 807 Զեռագրէն, որ օրինակուած է 1732 թուին, որուն համաձայն հեղինակն է Սուլիմա Վարդապետ: Նոյնը կը գտնուի նաև մեր Թիւ 677 Զեռագիր ժողովածոյին մէջ «Օրհնութիւն Ռաւնաւորակերպ» վերնագրով, Աղիսանդր Վարդապետի անունով, և 1734 թուականով: Այս վերջինին կարևոր տարրերով իւնենիր կը նշանակենք լուսանցքի վրայ:

Տալս այս շափեալ ի նըւասէ, ⁽¹⁾
ի մեկապատր Սուլիմա, ⁽²⁾
սնուամբ միայն բանասիրէ,
սոսկ ձայնութեամբ վարդապետէ: ⁽³⁾
Ըստ այբուբենից տառից բերէ
թէ զինչ սնուն Տեառն կոչէ,
ձեզ տեսողաց վիճից ժրէ
բանս արգելի ⁽⁴⁾ թերեւս իցէ:

Այն օրհնութիւն տայ արարչին
անուր, աներբ, անսահմանին,
անեղ, անհաս, անքանակին, ⁽⁵⁾
անճառ, անբաւ, անվաղջանին: ⁽⁶⁾

Բնն ըղիւէ բարբառ բանին
բնութեան ⁽⁷⁾ բարոյ բարեբարին
բանականաց բաշխող զբարին
բարեխնամող բազմողորմին:

Գնմն գովէ զգլուխ գոյին
զեր գերաբուն գերադունին
գեղազինեայ ⁽⁸⁾ գերաշխարհին
գտիչ գթած գեղազուլին:

- (¹) Տաղաշափեալ ի նուաստէ:
(²) Ի մեկապատր յԱղեքսանդրէ:
(³) Սուկաձայնեալ վարդապետէ:
(⁴) Երգելի:
(⁵) Անհատ անբաւ անվաճանին:
(⁶) Անժամ և անկէտ անսկզբանեանին:
(⁷) Բնութեամբ:
(⁸) Գերազինեայ: